

Załącznik do Strategii Integracji
i Rozwiązywania Problemów
Społecznych Gminy Sępólno
Krajeńskie na lata 2007-2013

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE

WRZESIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

<u>1. WPROWADZENIE.....</u>	<u>3</u>
<u>2. SKALA ZJAWISKA.....</u>	<u>5</u>
<u>3. CELE PROGRAMU.....</u>	<u>10</u>
<u>4. MONITOROWANIE I REALIZACJA PROGRAMU.....</u>	<u>13</u>

1. WPROWADZENIE

Na zagadnienie przemocy domowej możemy spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Dlatego też precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska następuje wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Najprostszą i dostępną dla przeciętnego człowieka definicją przemocy jest definicja zawarta w Słowniku Języka Polskiego. Określa ona przemoc jako „fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś, lub narzuconą bezprawnie władzę, panowanie”. Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią jest definicja przemocy zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493). Artykuł 2 pkt 2 tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do pięciu podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna, przemoc ekonomiczna i zaniedbanie.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio w literaturze fachowej spotykamy się coraz częściej z odnotowaniem faktu stosowania przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starzy.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny, fizyczny i ekonomiczny. Czasami ofiara staje się ofiarą z przyzwyczajenia. Bywa, że kobieta uzyskuje niezależność ekonomiczną, ale poddawanie się atakom

przemocy stało się jak gdyby jej codziennością. Przyzwyczała się i mimo braku zależności od sprawcy, nie znajduje w sobie siły i odwagi, by przeciwstawić się sytuacji, w której dochodzi do przemocy.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

2. SKALA ZJAWISKA

Przestępstwa z art. 207 KK, tj. polegające na znęcaniu się nad członkiem rodziny, należą w Polsce do najczęściej popełnianych. Na liście przestępstw zgłaszanych organom ścigania znajdują się na trzecim miejscu. Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska, ujawniają że w latach 90 liczba przypadków znęcania się nad członkami rodziny wzrosła ponad dwukrotnie. Wielokrotnie wzrosła liczba osób podejrzanych o dokonanie tego przestępstwa. W 1990 r. w skali całego kraju zarejestrowano 11.503 podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, zaś w roku 2001 – 33.332 (w tym: 32.026 mężczyzn i 1.130 kobiet).

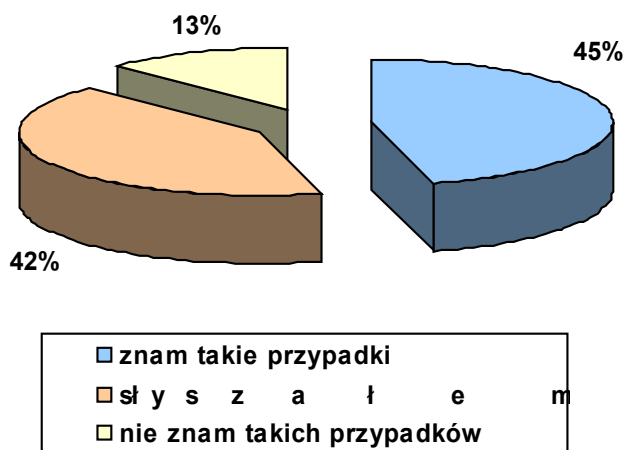
Wzrasta liczba przestępstw związanych z przemocą w rodzinie, popełnianych ze szczególnym okrucieństwem i takich, których następstwem jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie – w roku 2002 z art. 207 § 2 i 3 dokonano 184 przestępstwa, a w roku 2003 popełniono 222 przestępstwa. Szczególnie alarmujące są statystyki dotyczące zabójstw, w których motywem są tzw. „nieporozumienia rodzinne”. Zabójstwa na tym tle stanowią ok. 27% ogółu zabójstw w Polsce.

Występowanie zjawiska przemocy domowej w gminie Sępólno Krajeńskie potwierdzają informacje uzyskane z Ośrodka Pomocy Społecznej oraz ankiet przekazanych placówkom edukacyjnym i liderom lokalnej społeczności, a także dane Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Krajeńskim. Według danych OPS-u w 2006 roku z powodu przemocy w rodzinie z pomocy społecznej skorzystały 73 rodziny liczące 270 osób. Natomiast zdaniem pedagogów, do dziewięciu z dziesięciu ankietowanych szkół uczęszczają uczniowie pochodzący z rodzin dotkniętych tą patologią, która niejednokrotnie jest wynikiem frustracji spowodowanej złą sytuacją materialną. Z kolei policja informuje, że w 2006 roku w mieście Sępólno Krajeńskie doszło do sześciu, zaś na obszarze wiejskim gminy do dwunastu przestępstw polegających na znęcaniu się nad rodziną. Ich sprawcami były 3 osoby w wieku 30-39 lat, 5 osób wieku 40-49 lat oraz 8 osób w przedziale wiekowym 50-59 lat. Dodajmy, że rok wcześniej policyjne statystyki odnotowały trzynaście przestępstw z art. 207 KK, z czego sześć w mieście, a siedem na terenach wiejskich gminy.

Rozmiary przemocy domowej odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się jednak od faktycznego stanu. Większa skala tego zjawiska wyłania się bowiem z odpowiedzi osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. Łącznie 87%

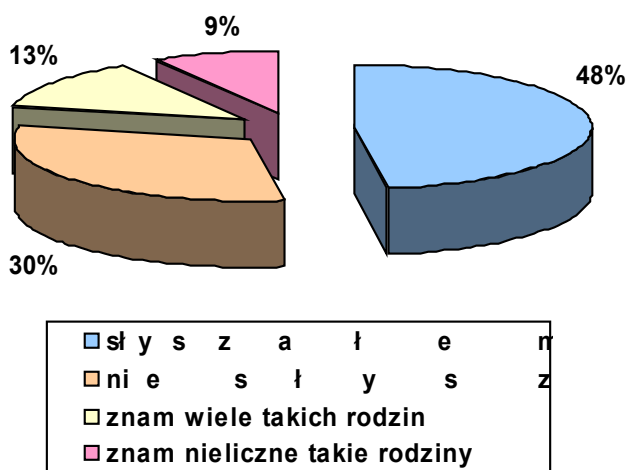
respondentów stwierdziło, iż zna z autopsji bądź słyszało o występowaniu tej patologii w gminie (żaden ankietowany nie wskazał odpowiedzi, iż nie słyszał o przypadkach przemocy domowej w gminie). Tylko 13% ankietowanych odpowiedziało, iż nie zna takich zdarzeń. Dane szczegółowe na ten temat prezentuje poniżej przedstawiony wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

Badania własne Centrum AV.

Czy zna Pani/Pan rodziny, w których dzieci są bite i krzywdzone?

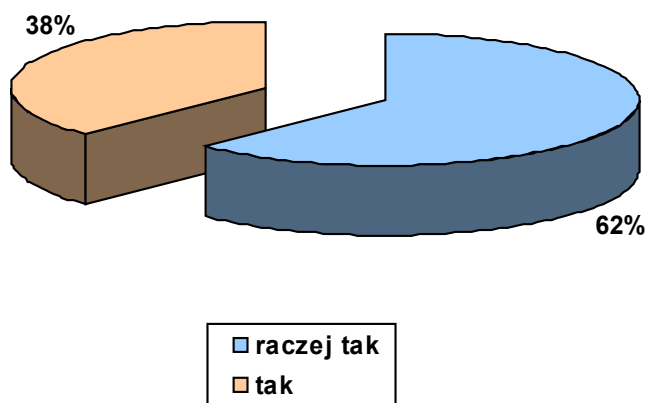

Badania własne Centrum AV.

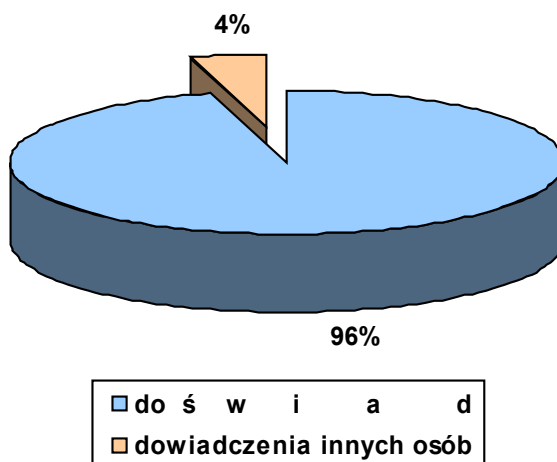
Podjmując kwestię przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, respondenci przyznali, że i ten problem również nie jest im obcy. Niemal połowa ankietowanych (48%) stwierdziła, iż słyszała o rodzinach, w których dochodzi do przemocy wobec

najmłodszych, natomiast łącznie 22% badanych przyznało, iż zna wiele bądź niewiele takich rodzin. Jednocześnie 30% pytanym odpowiedziało, iż nie słyszało o takich rodzinach. Skala zjawiska stosowania przemocy fizycznej i psychicznej wobec dzieci jest więc znaczna. Dość powszechna - jak wykazaliśmy to wcześniej - jest również przemoc domowa. Z drugiej strony ci sami respondenci pytani o poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania odpowiadali, że czują się raczej bezpiecznie (62%) bądź bezpiecznie (38%) w miejscu zamieszkania. Źródłem wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne badanych (96%). Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniżej przedstawione wykresy.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

Badania własne Centrum AV.

Zachodzi zatem pytanie o przyczyny dysonansu między wysokim poziomem odczuwanego bezpieczeństwa osobistego w miejscu zamieszkania, a znacznymi rozmiarami przemocy domowej. Wydaje się, że w lokalnej społeczności mogło dojść do internalizacji pewnych negatywnych norm, według których przyjętym i uznanym sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc. W związku z tym część agresywnych zachowań nie jest uznawana za naganne, a więc nie rzutuje na poczucie bezpieczeństwa osobistego.

Zdaniem Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, najczęściej do przemocy w rodzinie dochodzi pod wpływem alkoholu. Jak piszą przedstawiciele PARP-y, w ostatnich latach znacznie wzrosła liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu. Szacowany wzrost liczby osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu – na podstawie testu przesiewowego CAGE, który pojawił się w badaniach zarówno w 2002, jak i w 2005 roku – wynosi ok. 36%. W badaniach z 2005 r. 6,7% konsumentów alkoholu – pytanych o ostatnie 12 miesięcy życia – miało pozytywny wynik testu (co najmniej dwie pozytywne odpowiedzi). Odnosząc ten wynik do całej populacji konsumentów (jak pokazują badania jest to ok. 25 mln osób), można szacować, iż liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu wynosi obecnie w Polsce ok. 1,5-1,6 mln. To prawie dwukrotnie więcej niż wynosiły szacunki sprzed ostatnich 4-5 lat. Należy podkreślić, iż jednym z najczęstszych zagrożeń życia rodzinnego związanym z nietrzeźwością jest przemoc w rodzinie.

Według CBOS-u (2002 r.) w niemal co piątej polskiej rodzinie (18%) dochodzi do konfliktów z powodu nadużywania alkoholu. Z kolei badania z lutego 2005 r. pokazują, że 8% badanych akcentowało, iż przyczyną konfliktów i nieporozumień w rodzinie jest nadużywanie alkoholu przez domowników. Zwykle respondenci mówili o nadużywaniu alkoholu i alkoholizmie innych domowników, rzadko o swoim. Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków. W związku z powyższym przedstawione dane mogą nie w pełni odzwierciedlać rzeczywistość skali zjawiska.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493), do zadań własnych gminy w tym zakresie należy w szczególności:

1. Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

3. Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
4. Prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

Niniejszy Program został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie.

3. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY PROGRAMU:

**PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU PRZEMOCY
W RODZINIE I SKUTECZNE ROZWIĄZYWANIE
PROBLEMÓW Z NIM ZWIĄZANYCH**

Cel szczegółowy 1:

**Rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu
przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

Działania:

- Systematyczne monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy.
- Analiza istniejącej infrastruktury instytucji pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie.
- Analiza skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.
- Systematyczne spotkania zespołu monitorującego zjawisko przemocy w gminie.

Cel szczegółowy 2:

**Podnoszenie świadomości społeczeństwa gminy
w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinie**

Działania:

- Organizacja akcji informacyjnych propagujących pozytywne postawy w stosunkach międzyludzkich.
- Systematyczne podnoszenie wiedzy na temat przemocy w rodzinie, w szczególności wśród nauczycieli i pedagogów szkolnych, służb społecznych, osób duchownych.
- Opracowanie przystępnych informacji na temat procedur ochrony prawnej i wsparcia psychicznego dla świadków przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy 3:

**Zwiększenie dostępności pomocy rodzinom,
w których stosowana jest przemoc, a w szczególności
zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie**

Działania:

- Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
- Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

Dla realnej oceny funkcjonowania programu konieczny jest zestaw wskaźników. Wśród istniejących najbardziej adekwatne będą:

- dane statystyczne na temat przestępczości związanej z przemocą w rodzinie,
- liczba organizowanych programów, akcji oraz liczba ich uczestników,
- liczba osób przeszkolonych i wyedukowanych,
- liczba rodzin wspomaganych z tytułu ww. problemów.

4. MONITOROWANIE I REALIZACJA PROGRAMU

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przygotowuje Koordynator Programu wraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i przedstawia je Burmistrzowi i Radzie. Środki finansowe na realizację programu pochodzą ze źródeł własnych samorządu gminnego oraz ze źródeł zewnętrznych.